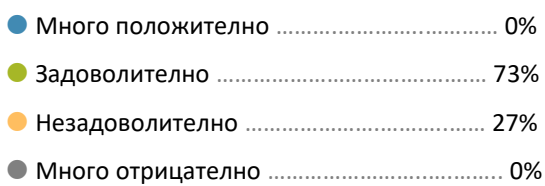

Използвани съкращения: ТБ – търговски банки, ИП – инвестиционни посредници, ПОД – пенсионноосигурителни дружества, УД – управляващи дружества, BGN – лев, EUR – евро, USD – щ. долар

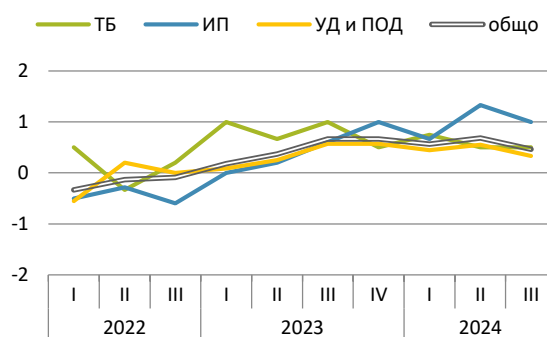
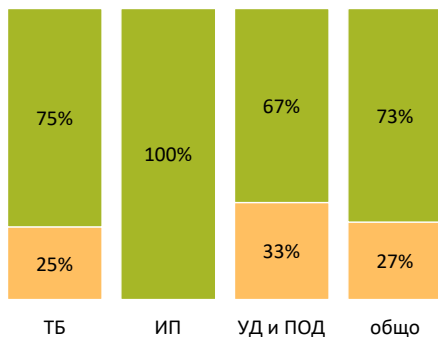
Икономическа ситуация

1. Как оценяват икономическата ситуация в страната през III тримесечие на 2024 г.?

Оценката на анкетираните за икономическата ситуация в страната през трето тримесечие е задоволителна, но се понижава спрямо предходното издание поради леко увеличение на дела на УД и ПОД, които оценяват икономическата ситуация като незадоволителна.

Данните за БВП за трето тримесечие сочат ускорение на растежа до 2.6% поради високо нарастване на публичното потребление и инвестициите. Индикаторът за бизнес климата леко намаля през трето тримесечие поради влошени очаквания на анкетираните в строителството, търговията на дребно и услугите. В същото време спадът в промишленото производство продължи да се забавя, като през септември бе отчетен растеж.

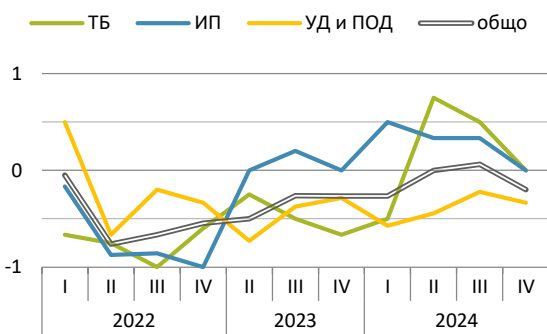
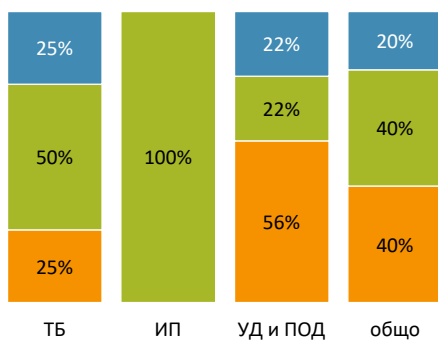

Заб.: Оценките на финансовите посредници за текущата икономическа ситуация са представени чрез претеглен показател. Когато той е близък до 2, текущата икономическа ситуация се оценява много положително. Когато показателят е близък до -2, текущата икономическа ситуация се оценява много отрицателно.

2. Какви са очакванията Ви относно годишния темп на икономически растеж през IV тримесечие на 2024 г. спрямо предходното?

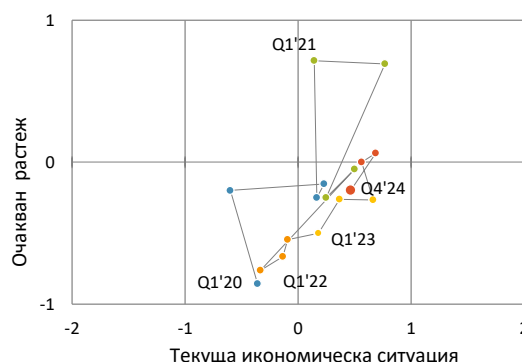
Участниците в анкетата са разделени по отношение на икономическия растеж през четвърто тримесечие. Търговските банки и инвестиционните посредници очакват запазване на растежа докато докато УД и ПОД очакват по-скоро забавяне. Бизнес климатът в страната се влоши през октомври поради по-неблагоприятни оценки за бъдещото бизнес състояние на предприятията във всички сектори. През ноември показателят остана на нивото си от октомври. Очакванията за бъдещото бизнес състояние на предприятията в услугите се влошиха, но това бе компенсирано от по-оптимистичните очаквания в промишлеността.

Заб.: Очакванията за икономическия растеж са представени чрез претеглен показател. Когато той е близък до 1, финансовите посредници очакват ускоряване на икономическия растеж. Когато показателят е близък до -1, съществуват очаквания за неговото забавяне.

Оценката за настоящата и бъдеща икономическа ситуация

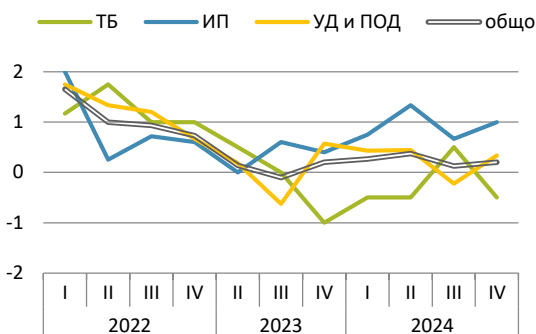
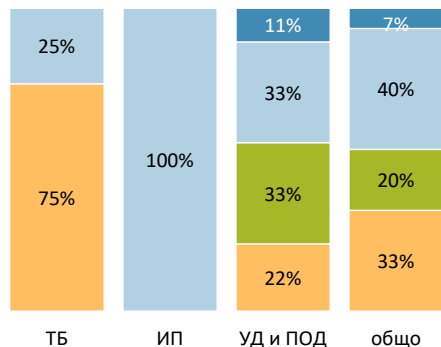
Оценката комбинира обобщените очаквания на финансовите посредници за двете величини.

3. Какви са очакванията Ви за годишния темп на изменение на потребителските цени през IV тримесечие на 2024 г.?

- Силно повишение 7%
- Слабо повишение 40%
- Без промяна 20%
- Слабо намаление 33%
- Силно намаление 0%

Очакванията на финансовите посредници за инфлацията през четвъртото тримесечие на годината остават разнопосочни, като лек превес имат анкетирани, които очакват леко ускорение на темпа на нарастване на потребителските цени. Очакваното слабо ускорение на инфлацията през третото тримесечие според предходната анкета не се реализира. Темпът на нарастване на потребителските цени според ХИПЦ се забави до 1.5% на годишна база през септември във връзка с действието на базов ефект при енергийните стоки. През октомври обаче годишният темп на инфлация нарасна до 2%, в унисон с преобладаващите очаквания на финансовите посредници, като това се дължеше на по-висок принос на компонентите на базисната инфлация и най-вече на услугите.

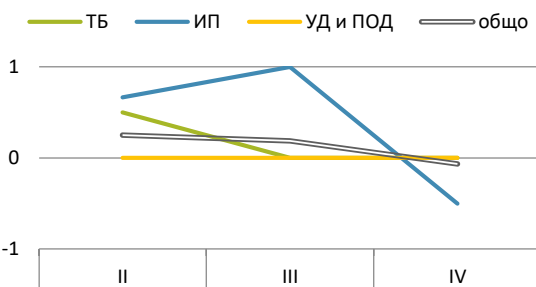
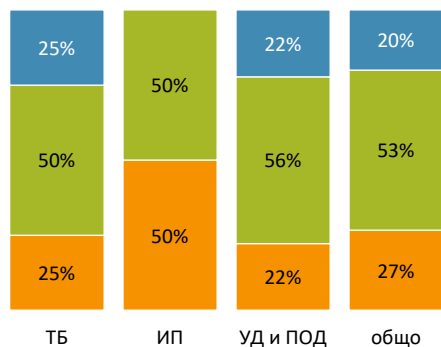
Заб.: Инфлационните очаквания на финансовите посредници са представени чрез претеглен показател. Когато той е близък до 2, финансовите посредници очакват значително ускоряване на инфлацията. Когато показателят е близък до -2, съществуват очаквания за значително забавяне на инфлацията.

При наличието на дефлация в икономиката, отговор "повишение" следва да се тълкува като забавяне на дефлационния процес, а отговор "намаление" означава задълбочаване на дефлацията.

4. Какви са очакванията Ви за изменението на броя на заетите на годишна база през IV тримесечие на 2024 г.?

- Повишение 20%
- Без промяна 53%
- Намаление 27%

Наблюдава се известно влошаване в очакванията на финансовите посредници относно броя на заетите в икономиката в сравнение с предходните анкети. Като цяло повечето от тях (53%) очакват да няма изменение в броя на заетите на годишна база, но балансът е вече отрицателен. За разлика от предходните години делът на тези, които очакват намаление на броя на заетите (27%), вече е по-голям от относителния дял на финансовите посредници, очакващи увеличение (20%). Данните от бизнес анкетите на НСИ за стопанската конюнктура през м. октомври и ноември 2024 г. показват, че единствено в търговията на дребно продължават в най-голяма степен да очакват увеличение на заетостта, докато в строителството, промишлеността и услугите те са близки до балансовата оценка (без изменение). Въпреки, че в промишлеността не се наблюдават сериозни изменения в очакванията за динамиката на заетостта, регистрирани през последните 12 месеца, трябва да се има предвид, че според данните на НСИ от Системата на националните сметки, това е секторът, регистриращ годишен спад на броя на заетите през последните две години. Този спад може да се запази и през четвъртото тримесечие на 2024 г. поради продължаващите затруднения с външното търсене в някои от промишлените дейности.

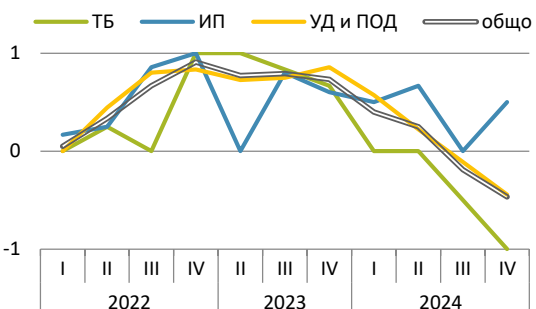
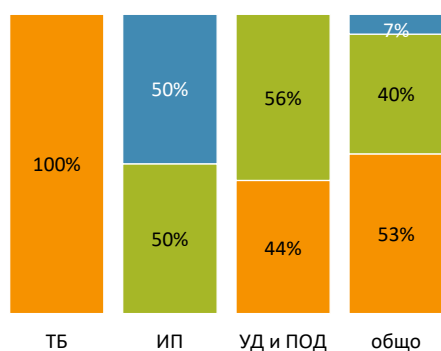

Заб.: Очакванията на финансовите посредници за изменението на заетостта са представени чрез претеглен показател. Когато той е близък до 1, финансовите посредници очакват силно увеличение на заетостта. Когато показателят е близък до -1, съществуват очаквания за силно намаление на заетостта.

5. Какви са очакванията Ви за динамиката на основния лихвен процент през IV тримесечие на 2024 г. спрямо предходното?

- Повишение 7%
- Запазване на текущите нива 40%
- Намаление 53%

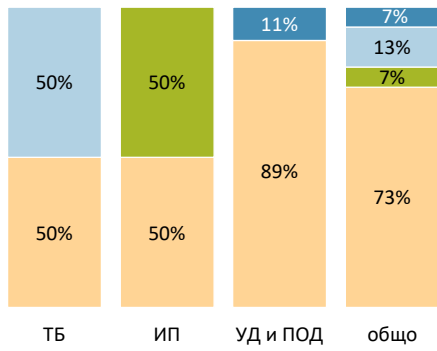
Участниците в изданието очакват, че основният лихвен процент (ОЛП) ще бъде понижен през четвъртото тримесечие спрямо третото. Търговските банки са единодушни в това отношение, докато инвестиционните посредници са на мнение, че ОЛП ще се повиши леко до края на годината. В края на октомври трите основни лихви определяни от ЕЦБ бяха понижени с 25 бт до 3.65%. Федералният резерв на САЩ също понижи основната си лихва през ноември с 25 бт. От края на октомври индексът ЛЕОНИЯ Плюс отбеляза намаление като достигна 3.04%.

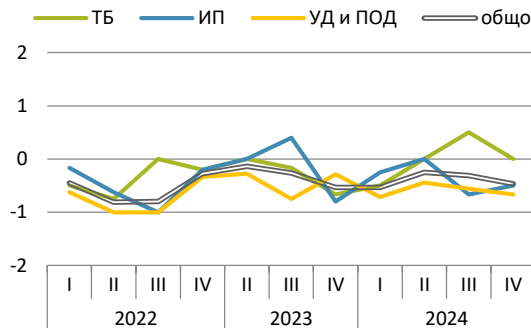
Заб.: Очакванията на финансовите посредници за динамиката на основния лихвен процент са представени чрез претеглен показател. Когато той е близък до 1, финансовите посредници очакват нарастване на основния лихвен процент. Когато показателят е близък до -1, съществуват очаквания за неговото намаление.

6. Какви са очакванията Ви за движението на номиналния курс на лева към щатския долар през IV тримесечие на 2024 г. спрямо предходното?

- Силно поскъпване на лева 7%
- Слабо поскъпване на лева 13%
- Без промяна 7%
- Слабо поевтиняване на лева 73%
- Силно поевтиняване на лева 0%

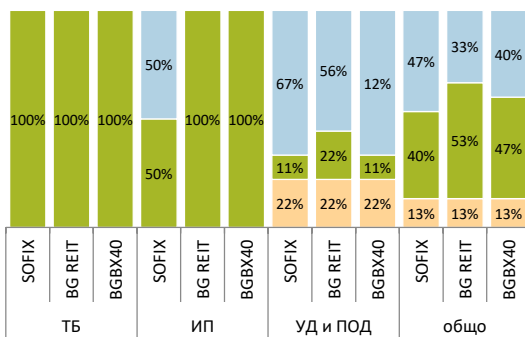
И в настоящето издание преобладаващ брой от запитаните очакват слабо поскъпване на щатския долар спрямо лева (респективно еврото). Поевтиняването на лева е преимуществено подкрепено от представителите на управляващите и пенсионносигурителните дружества. Инвестиционните посредници считат, че поевтиняването на лева и запазването на курса от трето тримесечие са еднакво вероятни възможности. При търговските банки има равно разпределение между слабото поскъпване и слабото поевтиняване на националната валута. Въпреки очакванията, през предходното тримесечие еврото (респ. левът) леко поскъпна спрямо долара. Същевременно, от началото на четвърто тримесечие се наблюдава съществено обезценяване на еврото. Икономическият растеж в ЕС е относително слаб и очакванията са темповете да останат по-ниски спрямо САЩ, предполагайки допълнително понижение на референтния лихвен процент на ЕЦБ през декември и подкрепяйки очакванията за ново поскъпване на американската валута.

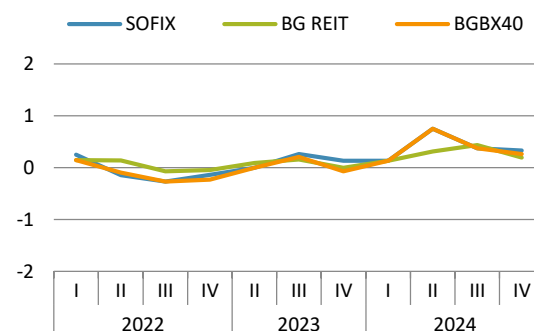
Заб.: Очакванията на финансовите посредници за движението на номиналния валутен курс на лева към щатския долар са представени чрез претеглен показател. Когато той е близък до 2, финансовите посредници очакват силно поскъпване на лева спрямо щатския долар. Когато показателят е близък до -2, съществуват очаквания за силно поевтиняване на лева.

7. Какви са очакванията ви за борсовите индекси през IV тримесечие на 2024 г. спрямо предходното?

- Да се увеличи значително
- Да се увеличи
- Да остане без промяна
- Да намалее
- Да намалее значително

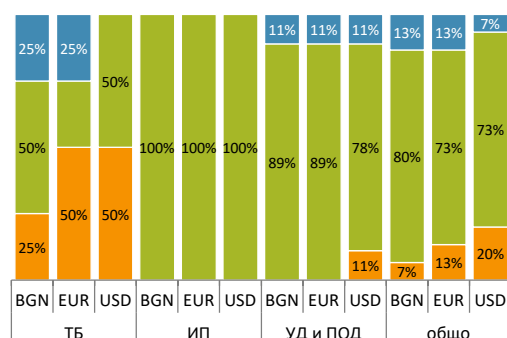
Балансовата оценка от очакванията на анкетираните за динамиката основните индекси на Българската фондова борса (БФБ) през четвърто тримесечие сочи запазване на нивата без съществена промяна. По-оптимистично настроени в настоящото издание отново са УД и ПОД, докато търговските банки са по-предпазливи. След постепенно покачване от началото на 2024 г., основният индекс SOFIX и по-широкият индекс BGBX40 започнаха да се понижават от месец септември, отразявайки повишената волатилност и леките спадове най-вече на европейските капиталови пазари. Същевременно секторният BG REIT остана почти без промяна през първото полугодие на 2024 г., но от края на лятото следва възходяща тенденция. През ноември индексите запазиха стойностите си без съществено изменение, потвърждавайки нагласите на анкетираните.

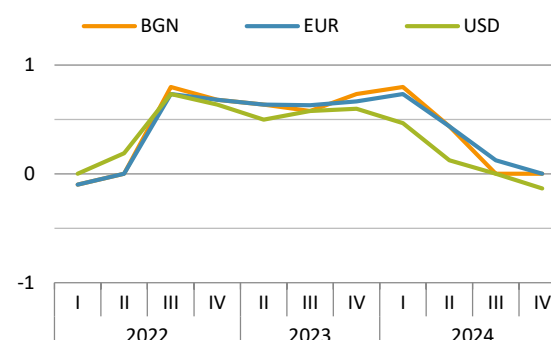
Заб.: Очакванията на финансовите посредници за посоката на движение на борсовите индекси са представени чрез претеглен показател. Когато той е близък до 2, това означава, че финансовите посредници очакват значително нарастване на борсовите индекси. Съответно, когато показателят е близък до -2, то съществуват очаквания за тяхното намаление.

8. Какви са очакванията Ви за лихвените проценти по депозитите през IV тримесечие на 2024 г. спрямо предходното?

- Да се увеличат
- Да останат без промяна
- Да намалее

Анкетираните финансови посредници преобладаващо смятат, че лихвените проценти по депозитите ще останат без промяна през четвъртото тримесечие на 2024 г. И при трите основни валути претеглените балансови оценки се движат около нулевото равнище. Балансовата оценка от отговорите на респондентите за третото тримесечие сочеше, че лихвите ще останат без промяна, но не липсваха и отговори в посока увеличение на лихвите по депозитите в лева и евро. Въсщност, среднопотегления лихвен процент по депозитите в лева се понижи, а този по депозитите в долари леко се покачи. През октомври лихвите по депозитите на домакинствата и нефинансовите предприятия се понижиха спрямо септември във всички валути.

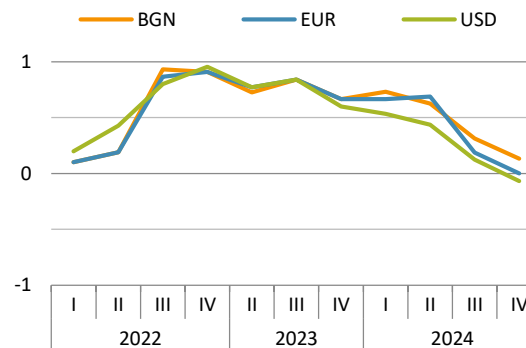
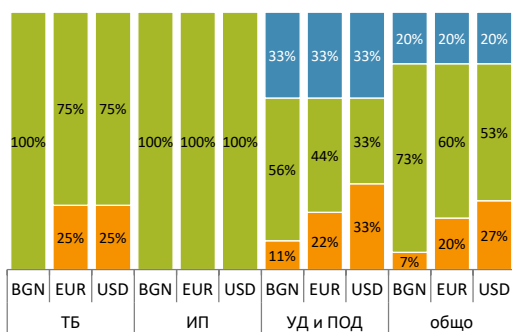
Заб.: Очакванията на финансовите посредници за динамиката на лихвените проценти по депозитите в лева, евро и щатски долари са представени чрез претеглен показател. Когато той е близък до 1, финансовите посредници очакват нарастване на лихвените проценти по депозитите. Когато показателят е близък до -1, съществуват очаквания за тяхното намаление.

9. Какви са очакванията Ви за лихвените проценти по кредитите през IV тримесечие на 2024 г. спрямо предходното?

- Да се увеличат
- Да останат без промяна
- Да намалее

Спрямо предходното издание очакванията на анкетираните за лихвените проценти по кредитите само леко се променят. При част от УП и ПОД се появяват очаквания, че този процент може да намалее през четвъртото тримесечие. Същевременно, намаляват очакванията, че лихвите по кредитите може да се повишат, което отговаря на решенията на ФЕД на САЩ и ЕЦБ да намалят основните си лихвени проценти.

Очакванията на респондентите в предходната анкета се оказаха близки до реализацията. При кредитите за нефинансовите предприятия в лева среднопретегления лихвен процент се запази стабилен през третото тримесечие спрямо второто, а в евро дори леко се понижи. По отношение на потребителските кредити среднопретегления лихвен процент дори леко се понижи в края на тримесечието, докато лихвата по ипотечните кредити се задържа на нива от края на второто тримесечие.

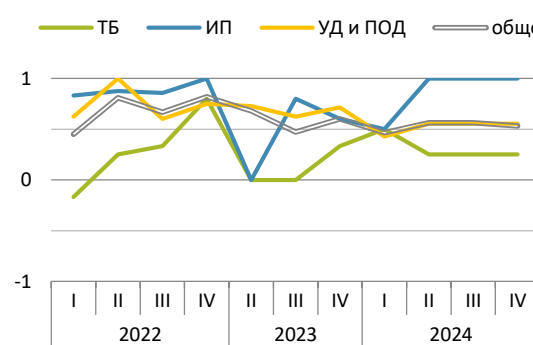
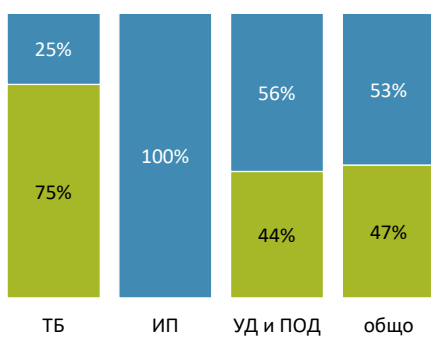

Заб.: Очакванията на финансовите посредници за динамиката на лихвените проценти по кредитите в лева, евро и щатски долари са представени чрез претеглен показател. Когато той е близък до 1, финансовите посредници очакват нарастване на лихвените проценти по кредитите. Когато показателят е близък до -1, съществуват очаквания за тяхното намаление.

10. Какви са очакванията Ви за нивото на междуфирмена задлъжнялост през IV тримесечие на 2024 г. спрямо предходното?

- Повишение 53%
- Без промяна 47%
- Намаление 0%

Междувирменната задлъжнялост се очаква по-скоро да нарасне през последното тримесечие на годината според финансовите посредници. Претеглената им оценка остава почти непроменена спрямо миналия брой на изданието, като отново най-категорични в преценката си са инвестиционните посредници, следвани от УД и ПОД. В същото време, търговските банки остават по-скоро неутрално настроени относно финансово състояние на компаниите през следващите 3 месеца, очаквайки запазване на задлъжнялостта. Бизнес анкетите на НСИ през трето тримесечие показаха запазване спрямо второ тримесечие на оценките за финансовите проблеми, изпитвани от фирмите в индустрията, търговията на дребно и строителството, докато в сектора на услугите ситуацията се подобри. Същевременно, в началото на четвърто тримесечие оценките в повечето от секторите се влошават.

Заб.: Очакванията на финансовите посредници за изменението на междуфирменната задлъжнялост са представени чрез претеглен показател. Когато той е близък до 1, финансовите посредници очакват значително нарастване на междуфирменната задлъжнялост. Когато показателят е близък до -1, съществуват очаквания за нейното намаление.

Очаквания за развитието на финансовите посредници

1. Очаквания за дейността на банките

През IV тримесечие на 2024 г. спрямо предходното очакват:

- Да се увеличи значително   ● Да се увеличи   ● Да остане без промяна
- Да намалее   ● Да намалее значително

■ III тримесечие на 2024
■ IV тримесечие на 2024

* Кредити с договорен матуритет над 5 години

** Депозити с договорен матуритет до две години и депозити, договорени за ползване след предизвестие до 3 месеца

Заб.: Очакванията са представени чрез претеглени показатели, които могат да приемат стойности между 2 (значително нарастване) и -2 (значително намаление). Когато показателят получава стойност близо до 0, може да е сигнал или за силна разнородност в очакванията на финансовите посредници, или за очаквания за непроменливост на разглежданата икономическа променлива.

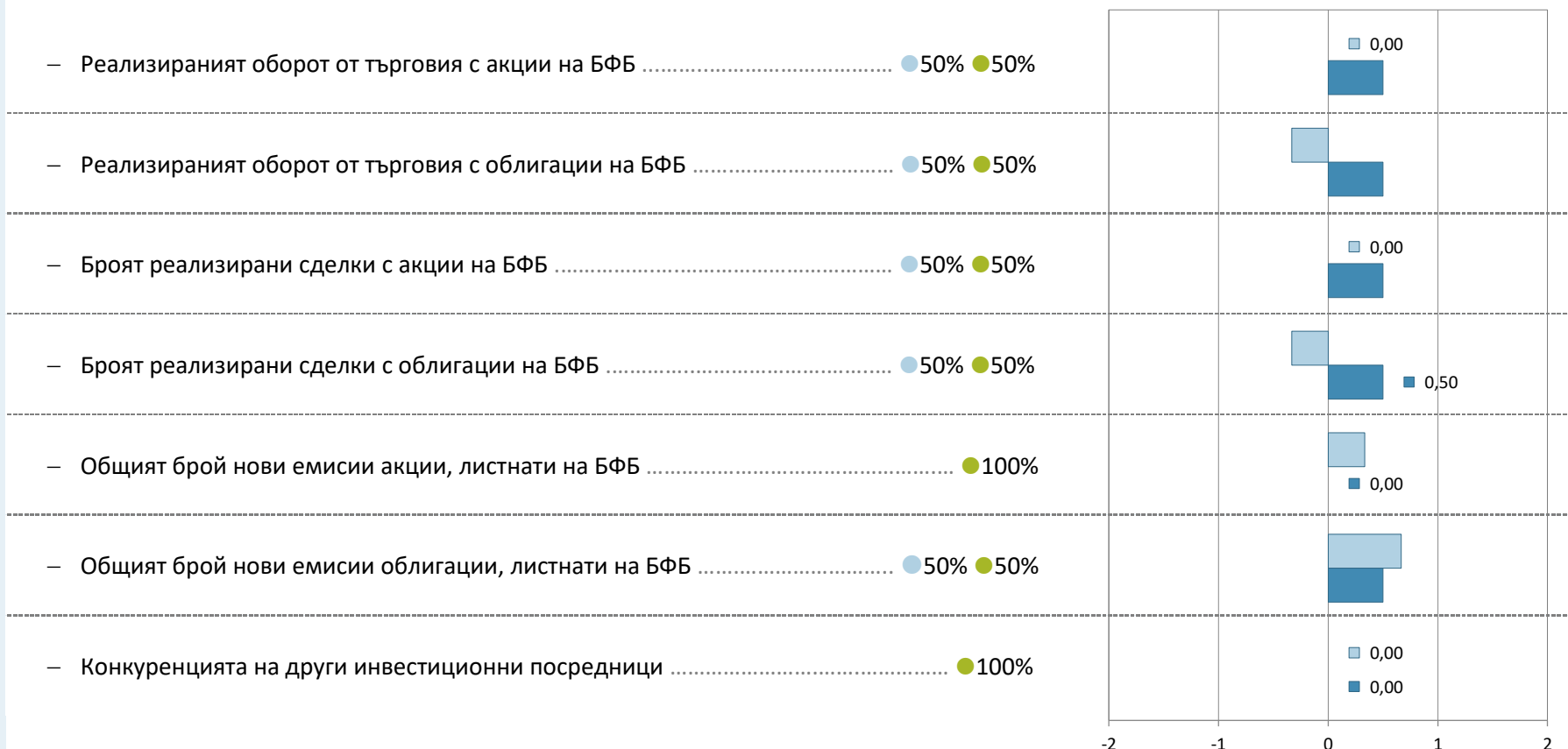
- Търговските банки прогнозираат засилване на кредитирането през четвъртото тримесечие на 2024 г. По-висока активност се очаква във всички кредитни сегменти. При нефинансовите предприятия ще бъде налице едновременно активизиране на редовните кредити и овърдрафта, след като през 2023 г. се наблюдаваше ускоряване на редовните кредити за сметка на значително забавяне на овърдрафта, а за изминалия период на 2024 г. тенденцията е обратна – забавяне на първите и ускоряване при вторите. При домакинствата впечатление прави много по-високата оценка за кредитите в евро. Към момента те заемат минимален дял (около 3% от общия размер). Евентуално обяснение са по-добрите текущи лихвени условия по потребителските кредити в евро, въпреки че до този момент това не се е оказвало фактор за домакинствата.
- Очакванията на търговските банки за леко понижение на темповете на растеж на кредитите от предходното изследване не се реализираха напълно. Кредитите за домакинства продължиха ускоряването си, водени от кредитите за покупка на жилища, чийто годишен растеж в края на септември достигна до 25.9%, а този на потребителските до 15%. Нарастването на кредита на нефинансовите предприятия леко се забави от 8.5% в края на юни до 8.2% в края на септември, поради по-слабия ръст на дългосрочните кредити. Корпоративният овърдрафт отново се ускори, което съвпадна с очакването на анкетираните в предходното издание.
- По отношение на депозитите, участниците в анкетата също очакват леко повишение на темпа на растеж, както при домакинствата, така и при фирмите. Аналогично на кредитите, и при депозитите има очаквания за ускоряване на вложенията в евро, където лихвените условия също са по-добри. След дълъг период на неутрални или отрицателни очаквания относно депозитите на чуждестранни финансови институции, в това издание те са положителни и се увеличават спрямо предходното тримесечие.
- Анкетираните очакват конкуренцията между банките леко да се забави, за сметка на тази от други небанкови финансови институции.

2. Очаквания за развитието на инвестиционните посредници

През IV тримесечие на 2024 г. спрямо предходното очакват:

- Да се увеличи значително   ● Да се увеличи   ● Да остане без промяна
- Да намалее   ● Да намалее значително

■ III тримесечие на 2024
■ IV тримесечие на 2024

Заб.: Очакванията са представени чрез претеглени показатели, които могат да приемат стойности между 2 (значително нарастване) и -2 (значително намаление). Когато показателят получава стойност близо до 0, може да е сигнал или за силна разнородност в очакванията на финансовите посредници или за очаквания за непроменливост на разглежданата икономическа променлива.

- Оценките на инвестиционните посредници за дейността им през четвъртото тримесечие се завръщат на положителна територия след относителния песимизъм по отношение на предходното. Очакванията сочат леки повишения на оборота от търговия с акции и облигации на БФБ, както и на броя сключени сделки с тях.
- Предпазливите оценки за третото тримесечие се реализираха в малка степен. Оборотът от търговия с акции на регулиран пазар се сви над три пъти спрямо второто тримесечие. Понижение беше отчетено и в броя сключени сделки, като по този начин пазарната динамика съвпадна с посоката на изменение на очакванията на анкетиранияте. При търговията с облигации оборотът се повиши с 55% на тримесечна база при двойно увеличение на броя сделки. От началото на четвъртото тримесечие търговията с акции се активизира и постигнатият оборот вече надхвърля с над 30% този от цялото трето тримесечие, но при по-малък брой сделки. За сметка на това, търговията с облигации спадна значително като оборот и брой сделки.
- Въпреки по-високите си очаквания за търговията на БФБ, инвестиционните посредници предвиждат намаление на броя нови емисии ценни книжа през четвъртото тримесечие спрямо третото. За периода юли-септември на БФБ се появиха девет нови емисии облигации при десет през второто тримесечие и нито една емисия акции при една в предходния период. По този начин очакванията в миналото издание за по-активно емитиране на се оправдаха. За изминалото време от четвъртото тримесечие до търговия бяха допуснати четири нови емисии облигации и шест емисии права. Отново липсват нови емисии на акции.
- За поредно издание, участниците не очакват промяна в степента на конкуренция от страна на други инвестиционни посредници.

3. Очаквания на управляващите дружества

През IV тримесечие на 2024 г. спрямо предходното очакват:

- Да се увеличи значително   ● Да се увеличи   ● Да остане без промяна
- Да намалее   ● Да намалее значително

■ III тримесечие на 2024
■ IV тримесечие на 2024

Заб.: Очакванията са представени чрез претеглени показатели, които могат да приемат стойности между 2 (значително нарастване) и -2 (значително намаление). Когато показателят получава стойност близо до 0, може да е сигнал или за силна разнородност в очакванията на финансовите посредници, или за очаквания за непроменливост на разглежданата икономическа променлива

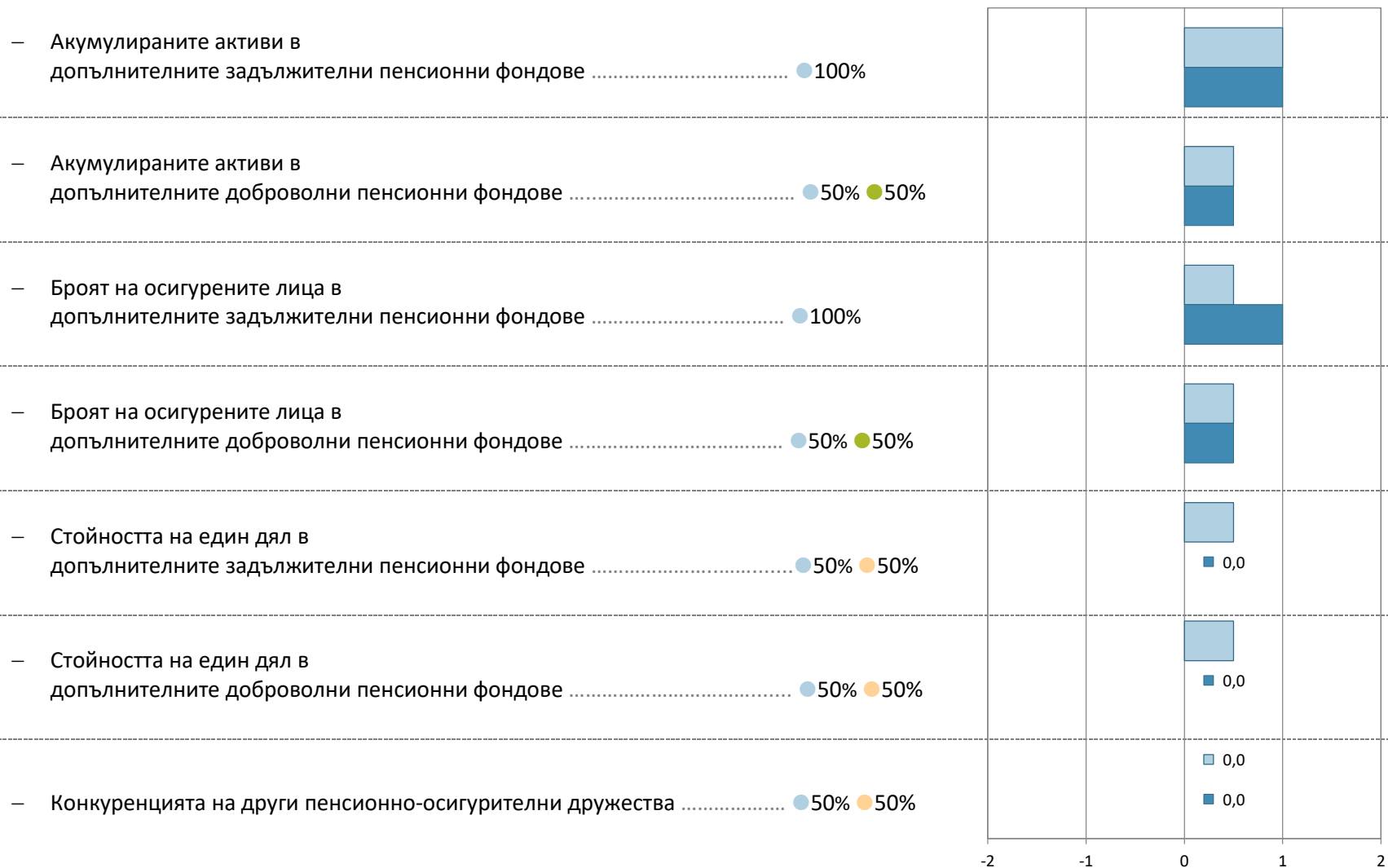
- Управляващите дружества остават умерено оптимистични за дейността на колективните инвестиционни схеми през последното тримесечие на 2024 г. Активите на КИС ще продължат да се увеличават, като обобщената оценка на участниците слабо се повишава спрямо тази за третото тримесечие. Според оценките на участниците, ръстът на активите ще бъде подкрепен както от нарастване на привлечените средства, така и от повишаване стойността на вече инвестираните активи.
- Анкетираните запазват слабо положителните си оценки за привлечените средства от застрахователните дружества и пенсионните фондове, а обобщената им оценка леко се понижава. Очакванията на управляващите дружества за привлечените средства от домакинствата и нефинансовите предприятия също остават леко положителни и без промяна спрямо предходното издание. Прогнозите на участниците в анкетата за предходното тримесечие се сбъднаха частично, след като привлечените средства от НФП и домакинствата действително забавиха нарастването си. От своя страна, средствата от институционални инвеститори ускориха нарастването си.
- Очакванията на управляващите дружества за реализираната доходност на управляваните от тях инвестиционни фондове се повишават спрямо предходното издание. Пазарите на акции се възстановиха бързо от спада през август, но през октомври имаше спадове в глобален мащаб. От втората половина на ноември възходящото им развитие се възобнови. Въпреки това, европейските пазари се представят по-зле от американските и са значително по-колебливи в отражение на изоставането на европейската икономика спрямо тази на САЩ. От гледна точка на рисковете, европейските икономики и респективно пазарите, изглеждат по-уязвими. Същевременно, групата на управляващите дружества и пенсионноосигурителните дружества е най-оптимистично настроена по отношение на борсовите индекси.
- Конкуренцията между управляващите дружества ще продължи да се засилва минимално и през четвъртото тримесечие.

4. Очаквания на пенсионните осигурителни дружества

През IV тримесечие на 2024 г. спрямо предходното очакват:

- Да се увеличи значително   ● Да се увеличи   ● Да остане без промяна
- Да намалее   ● Да намалее значително

■ III тримесечие на 2024
■ IV тримесечие на 2024

Заб.: Очакванията са представени чрез претеглени показатели, които могат да приемат стойности между 2 (значително нарастване) и -2 (значително намаление). Когато показателят получава стойност близо до 0, може да е сигнал или за силна разнородност в очакванията на финансовите посредници, или за очакванията за непроменливост на разглежданата икономическа променлива.

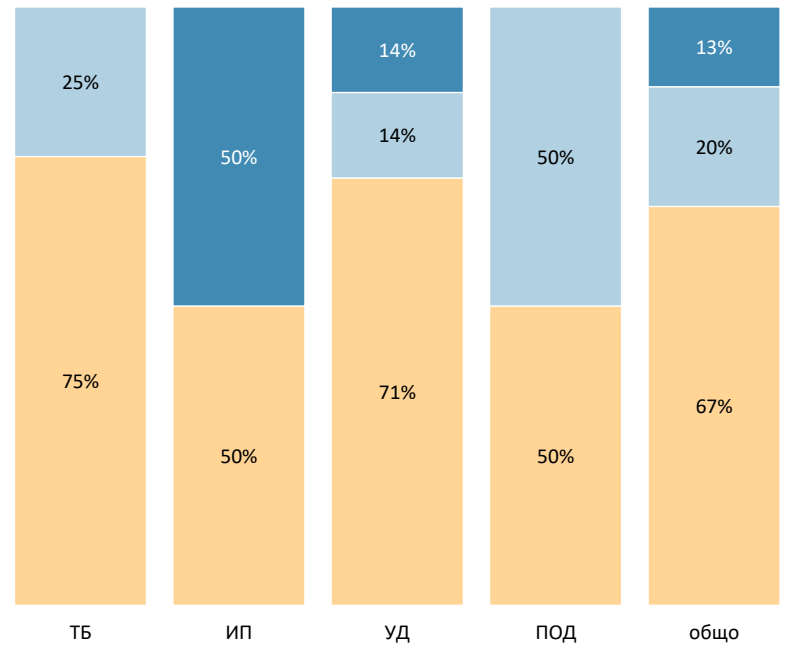
- Пенсионно-осигурителните дружества запазват умерено оптимистичните си нагласи относно дейността им през четвъртото тримесечие, а балансовите им оценки остават почти без промяна. По отношение на акумулираните активи, в поредно издание очакванията сочат по-бързо нарастване на тези в допълнителните задължителни пенсионни фондове и по-слабо в допълнителните доброволни пенсионни фондове.
- Подобрение спрямо предходното издание има единствено в очакването за броя осигурени лица в задължителните фондове, докато оценката за динамиката на осигурените лица в доброволните фондове остава слабо положителна и без промяна. Според данните на КФН, осигурените лица в задължителните фондове нарастват много минимално на тримесечна база през 2024 г. (0.3% за трето тримесечие). Същевременно, лицата в доброволните фондове намаляват последователно през целия изминал период от настоящата година.
- Очакванията по отношение на стойностите на един дял в ДЗПФ и ДДПФ се понижават спрямо предходния брой на изданието и вече са неутрални.
- Отчетената доходност на годишна база на фондове за допълнително пенсинно осигуряване за периода 30.09.2022 г. - 30.09.2024 г. продължи да нараства след значителното си повишение през второто тримесечие. Средноаритметичната доходност на универсалните пенсионни фондове за периода се подобри до 8.09% спрямо 5.16% за аналогичния двугодишен период към края на предходното тримесечие (30.06.2022 г. – 28.06.2024 г.). При останалите видове фондове (професионалните и доброволните) също бе отчетено съществено повишение на реализираната доходност.
- Анкетираните ПОД очакват конкуренцията в сектора през четвъртото тримесечие да остане без промяна.

Специфичен въпрос

Считате ли, че българският финансов сектор, вкл. и институционални инвеститори като пенсионни фондове и застрахователи, имат потенциал за активно участие във финансирането на зеления преход чрез различни иновативни финансови инструменти и чрез евентуални промени в законодателната рамка, като по този начин ще се мобилизират „неактивни пари“?

- Да. Банките имат значителен дял в зеленото финансиране, но капиталовите пазари могат да предложат иновативни финансови продукти, с които да диверсифицират и „позеленят“ портфейлите на различните категории инвеститори. Същевременно, това ще има положителни ефекти за справянето с климатичните изменения.
- По-скоро да. При по-добра финансова грамотност, част от дребните инвеститори ще се информират за различните налични финансови продукти и съотношението им риск-доходност, и могат да се насочат към тях като алтернатива на държането на средства в брой или банков депозит.
- По-скоро не. За ангажиране на по-широк кръг институционални инвеститори в „зелени“ инвестиции е необходим адекватен институционален и административен капацитет, а изборът на подходящи за всеки инвеститор финансови инструменти следва да бъде съобразен и със степента на развитие на местните финансови пазари.
- Не. Зелените инвестиции не са подходящи за всички институционални инвеститори. Високото им съотношение риск/доходност не съответства на изпълняваните от пенсионните фондове и застрахователните дружества функции (вкл. социални). Евентуално разхлабване на специфичните регулаторни изисквания спрямо тези инвеститори крие значителни рискове.
- Друго

Европейският съюз е изправен пред значително предизвикателство да увеличи инвестициите в смекчаване на изменението на климата, за да постигне своите амбициозни цели в областта на климата. В същото време, високите нива на публичен дълг, дългосрочният фискален натиск от застаряващото население и разходите, свързани с геополитическото напрежение, ограничават наличното фискално пространство за финансиране на такъв преход. Значителните инвестиционни нужди, необходими за постигане на нетни нулеви цели, съчетани с нарастващи структурни предизвикателства и значителни фискални ограничения, пред които са изправени правителствата в ЕС, налагат частният сектор също да играе важна роля във финансирането на климатичния преход.

Като се имат предвид изключително амбициозните цели и съответно огромния необходим финансов ресурс, „зелените“ инвестиции не успяват да привлекат необходимия интерес от страна на институционални инвеститори като инвестиционни банки и различните видове инвестиционни фондове. Пречките в това отношение са разнообразни – ниска на този етап възвръщаемост на проектите, псевдо-„зелени“ проекти (т.нар. „greenwashing“), липса на подходящи финансови инструменти както спрямо развитието на съответния пазар, така и спрямо местните инвеститори, адекватно представяне на информация за проектите и съответно достатъчна финансова култура.

В търсене на финансиране за реализация на целите и ангажиментите на „зелената сделка“, европейските институции започнаха да лансират идеята да се използват спестяванията на домакинствата, т.нар. от тях „неактивни пари“, като същевременно се ангажират частните пенсионни дружества и застрахователите, където също са вложени известна част от тези спестявания.

В това издание попитахме финансовите посредници дали според тях българският финансов сектор може да се включи активно във финансирането на зеления преход, включително чрез инвестиране в „зелени“ инвестиции от страна на частните пенсионни фондове и застрахователите.

Две трети от анкетираните изразяват резерви към идеята, като те са насочени по-скоро към описаните пречки пред „зелените“ инвестиции. Според отговорите, за успешни кампании за финансиране на подобни проекти не е наличен необходимият капацитет (административен и институционален). Различните степени на развитие на капиталовите пазари в отделните държави, както и различното поведение на инвеститорите и спестителите в икономиката предполагат от една страна разработването на подходящи в това отношение финансови инструменти. От друга страна, съответните финансови инструменти следва да бъдат представени адекватно на потенциалните инвеститори (вкл. индивидуалните). Не на последно място е и ролята на институциите за повишаване на общата финансова грамотност на населението.

Именно финансовата грамотност е основната пречка пред активирането на т.нар. „неактивни пари“ на домакинствата според 20% от участниците, които приемат идеята по-скоро положително. Оставащите 13% подкрепят силно подобен подход и считат, че капиталовият пазар има необходимия потенциал да подкрепят зеления преход.

Изследването е осъществено на базата на анкети. Събраните отговори са получени до 25 октомври 2024 г.

Участници в анкетата остават анонимни и не се оповестяват публично.

Тези оценки и очаквания може да не съвпадат с анализите и прогнозите на Министерство на финансите (МФ). Изследването не трябва да се възприема като препоръка за инвестиране или вземане на решение за ползване на услугите на финансовите посредници. МФ не поема отговорност за понесени загуби от трети лица, вследствие използването на информация, публикувана в изследването.

ISSN 2367-4733

© Министерство на финансите, 2024 г.

Дирекция "Европейски въпроси и политики"

София 1000, ул. "Г. С. Раковски" 102

<http://www.minfin.bg/bg/page/870>

email: secretary.evp@minfin.bg